

Foto: S. Rosten

Børtervassdragets nedbørsfelt strekker seg over arealer i Enebakk kommune, med populære friluftslivs-områder opp mot Østmarka. Børtrelva og de øvre delene av vassdraget har mange populære fiskeplasser, med gode muligheter for fine fangster av blant annet ørret, abbor og gjedde. I de nedre delene av Børtrelva er det utfordringer med for store tilførsler av næringsstoffer, partikler og bakterier.

Om vassdraget

Børtervassdragets nedbørsfelt omfatter hovedsakelig arealer i Enebakk kommune. De øvre delene av vassdraget omfatter forholdvis upåvirkede skog-områder med en rekke innsjøer i Østmarka. Blant disse er Børtervanna og Mosjøen som har forekomst av elvemusling og edelkreps. De nedre delene av Børtrelva (Igna) drenerer gjennom kulturlandskap der vannet er mer farget. I dette området er finnes flere registrerte lokaliteter som er verdsatt fra viktig til svært viktig med hensyn til særegent biologisk mangfold (Naturbase).

Bruk av vassdraget

Området er mye benyttet til friluftsliv. Børtrelva og de øvre delene av vassdraget er populære fiskeplasser, med gode muligheter for fine fangster av blant annet ørret, abbor og gjedde. En rekke av innsjøene kultiveres av Oslo-markas fiskeadministrasjon. Edelkreps forekommer i enkelte deler av vassdraget, med stedvis gode bestander. Børtervanna er drikkevannskilde for deler av Enebakk, og vannkilde for kraftproduksjon ved Børtel Elverk. Grunnet kraftproduksjonens samfunnsnytte vil det vurderes om vassdraget skal ha tilpasset (mindre strengt) miljømål sett i forhold til vassdragsinngrepet.

Utfordringer i vassdraget

Hovedutfordringen i de nedre delene av Børtervassdraget er for store tilførsler av næringsstoffer (spesielt fosfor), jordpartikler, organisk stoff og bakterier. Disse tilføres ved avrenning fra dyrket mark, samt avløpsvann fra private avløpsanlegg og kommunalt avløpsnett. Lokalt kan også husdyrgjødsel utgjøre en vesentlig påvirkning. De øvre delene av Børtelva har redusert vannføring grunnet vannuttak til kraftverket. Belastningene samlet fører til forringet vannmiljøtilstand for fisk, vannlevende dyr og planter og kan føre til algeoppblomstringer. I tilknytning til Børtrelva er også et avfallsdeponi (Thorud) som representerer en ekstra forurensningskilde med næringsstoffer, organisk stoff, tungmetaller og organiske miljøgifter. Flere av innsjøene i vassdraget har blitt kalket i en årrekke grunnet sur nedbør. Kalkingen avsluttet i de fleste innsjøene med unntak av Rottjern, Grastjern, Mørkåstjerna og Langvatn.

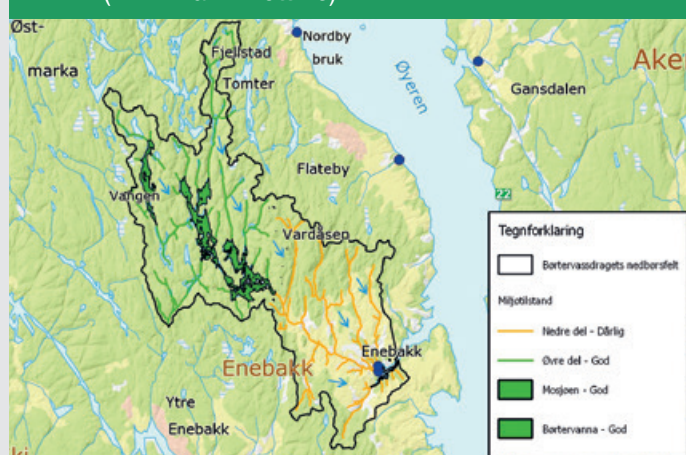
Miljøtilstandsvurdering for nedre Børtervassdraget

Parameter	Tilstandsklasse
Alger	Moderat
Bunndyr	Dårlig
Fosfor	Moderat eller dårligere*
Nitrogen	Moderat
Samlet vurdering	Dårlig

* Usikkerhet rundt fosfortilstand grunnet leirpåvirkning

Basert på overvåkningsdata fra 2012-2014 er den økologiske tilstanden i de nedre delene av Børtervassdraget dårlig. Det er derfor behov for å iverksette avbøtende tiltak i vassdragets nedre deler. De øvre delene av vassdraget (de undersøkte innsjøene) har god tilstand, der tilstanden i fire innsjøer opprettholdes med kalking.

KART (www.vann-nett.no)

Vann-Nett ID: 002-2586-R, 002-2587-R, 002-138-L, 002-60-R, 002-5486-L

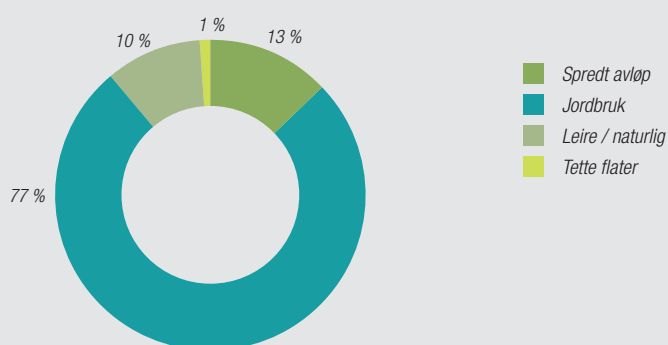

Børterelva ved Eikeberg. Foto: K.Moseby

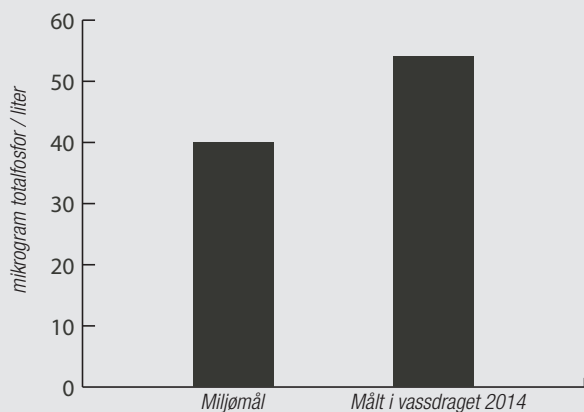
Estimerte fosforutslipp til vassdraget

Store tilførsler av biologisk tilgjengelig fosfor kan ha en vesentlig negativ innvirkning på vannmiljøet. Avrenning fra jordbruksområder er den dominerende fosforkilden. Området har delvis spredt bebyggelse der ca 80 private avløpsanlegg ikke tilfredsstiller dagens rensekraft. Nedre deler av vassdraget er resipient for avløpsvann fra kommunalt avløpsnett (mangelfulle estimater). Avløpsvann inneholder betydelige mengder fosfor, men også andre næringsstoffer, organisk stoff og bakterier. Noe fosfor tilføres vassdraget fra jordsmonnet gjennom naturlige prosesser som avrenning fra skog, erosjon i raviner og bekkekanter og erosjon i selve bekkeløpet.

Utslipp av biologisk tilgjengelig fosfor 2013

Avvik fra miljømål

Vurdering av miljøtilstand og tiltaksbehov

Avvik fra naturtilstand		Økologisk tilstand	
Miljømål oppfylt	Tilsvarende uberørt		Svært god
	Lite		God
Behov for tiltak	Moderat		Moderat
	Betydelig		Dårlig
	Svært stort		Svært dårlig
		Ønsket tilstand	

Hvordan forbedre miljøtilstanden i vassdraget

Tilstanden i vassdraget skal overvåkes i perioden 2015 – 2021. Kommunen jobber kontinuerlig for å redusere utslipp fra det kommunale avløp- og overvannsnett. Oppgradering av private avløpsanlegg eller tilknytning til kommunalt avløpsnett er under planlegging og skal være gjennomført innen 2021. Tiltak for å redusere avrenning fra dyrket mark finansieres i dag ved tilskuddsordningene «regionalt miljøprogram» (RMP) og «spesielle miljøtiltak i jordbruket» (SMIL). Eksempel på tiltak er redusert jordbearbeiding, vegetasjonssoner og hydrotekniske tiltak med videre. Vannområdet vil på sikt tilby

miljørådgivning til alle gårdbrukere i vassdraget, hvor hensikten er å bidra til økt oppslutning om målrettede miljøtiltak. Det er behov for videre overvåkning og vurdering av tiltaksbehov ved Thorud deponi (tildekking planlagt). Kalkingen av innsjøene bør opprettholdes. Det bør innhentes mer kunnskap om forurensningstilstanden i innsjøene for å vurdere effekten av kalkingen på vannmiljøet. Det bør utredes nærmere hvilken effekt reguleringen av Børterelva har på vannmiljøet, og om det er behov for krav til minstevannføring.

Kontakt

- vo-øyer.no
- 69 68 16 39 eller 99 53 96 45
- Postboks 114, 2151 Årnes

Se også www.vann-nett.no
Faktarket er utgitt Mai 2015

**VANNOMRÅDE
ØYEREN**